

KATARZYNA KUCZY SKA
Uniwersytet Wrocławski

PROGRAM NAUCZANIA FILOZOFII W LICEUM Propozycja własna

Wst p. Zasadno obecno ci filozofii w edukacji szkolnej nie jest kwestii oczywist , zatem pierwszym zadaniem nauczaj cego, skoro ju naucza mu pozwolono, jest zasadno ci owej dowie . Potrzeba zado - uczynienia wskazanej dydaktycznej powinno ci patronowała konstruowaniu niniejszego programu - ukaza doniosło edukacji filozoficznej ukazuj c doniosło samej filozofii. Program jest zorientowany na przedstawienie uczniom my lenia filozoficznego, wyodr bnionego jako aktywno *sui generis*, w kontek cie jego konstytutywnej roli dla całego obszaru duchowej aktywno ci człowieka.

Podstawy prawne opracowania programu. Program opracowano na podstawie Rozporz dzenia MEN z dnia 6. 11. 2003 roku w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego (*Dziennik Ustaw* nr 210).

Podstawa programowa kształcenia ogólnego. Edukacja Filozoficzna. Cele edukacyjne:

1. Kształcenie umiej tno ci krytycznego my lenia, uczestnictwa w dialogu, w tym prezentacji własnego stanowiska i jego obrony.
2. U wiadomienie specyfiki zagadnie filozoficznych, ich genezy, rozwoju i roli w kulturze.
3. Rozwój my lenia teoretycznego.
4. Uzyskiwanie samowiedzy poprzez u wiadamianie zagadnie egzystencjalnie i moralnie doniosłych.

Zadania szkoły:

1. W oparciu o tre ci programowe ukazanie wkładu my li w kultur europejsk .

2. Przekazania podstawowych informacji na temat współczesnych kierunków i szkół filozoficznych. Zwrócenie uwagi na polską tradycję filozoficzną ..

3. Umożliwienie uczniom obcowania z tekstem filozoficznym.

Treści:

1. Elementy logiki ogólnej i retoryki. Myślenie i język. Stawianie pytań, definiowanie, klasyfikacja i argumentacja. Dyskusja.

2. Narodziny filozofii i jej pierwsze koncepcje w starożytnej Grecji.

3. Przedmiot filozofii. Dyscypliny filozoficzne. Główne pojęcia i problemy filozoficzne.

4. Różne sposoby pojmowania filozofii:

1) Na przykładzie osiągniętych wybitnych filozofów (Sokrates, Platon, Arystoteles, Marek Aureliusz, św. Augustyn, św. Tomasz z Akwinu, Kartezjusz, Hume, Kant, Hegel, E. Husserl, R. Ingarden),

2) W oparciu o informacje na temat koncepcji i szkół filozoficznych (filozofia analityczna, fenomenologia, egzystencjalizm, hermeneutyka, filozofia dialogu, tomizm współczesny, personalizm).

5. Filozofia a inne dziedziny kultury. Filozofia a nauka, religia, sztuka, światopogląd, ideologia.

6. Elementy teorii rzeczywistości. Idealizm, wariabilizm, realizm.

7. Elementy antropologii filozoficznej. Człowiek jako byt osobowy. Główne koncepcje człowieka. Naturalne i kulturowe środowisko człowieka. Człowiek w relacji z drugim człowiekiem i ze współnotami. Człowiek wobec wartości.

8. Elementy teorii poznania. Źródła poznania. Granice poznania. Prawdziwość poznania i jej kryteria.

Osiągnięcia:

1. Umiejętność formułowania podstawowych pytań filozoficznych dotyczących rzeczywistości, człowieka i kultury.

2. Umiej tno definiowania, klasyfikowania, argumentowania, prowadzenie dyskusji.
3. Umiej tno dokonywania analizy tekstów filozoficznych w aspekcie zawartych w nim problemów.
4. Dostrzeganie zagadnie filozoficznych w nauce, sztuce oraz w moralno ci i religii.

Program został przygotowany do jednorocznego - w wymiarze jednej godziny tygodniowo - przeprowadzenia zaj z filozofii w liceum.

W strukturze programu wyró niłam nast puj ce działy:

1. FILOZOFIA
2. FILOZOFIA A RELIGIA
3. FILOZOFIA A NAUKI PRZYRODNICZE
4. FILOZOFIA W KULTURZE

Charakterystyk działów ze wzgl du na tre ci nauczania, zamierzone osi gni cia ucznia oraz przeznaczon ilo godzin przedstawiam poni-
ej.

FILOZOFIA

- SPECYFIKA MY LENIA FILOZOFICZNEGO (2 GODZ.)

[filozofia jako „umiłowanie m dro ci”, charakterystyka my lenia filozoficznego za pomoc kategorii: zdziwienia, pytania, w tpienia (krytyczno ci), prawdy, autoteliczno ci, refleksji; filozofia a potoczno , argumentacja filozoficzna]

- HISTORIA FILOZOFII (2 GODZ.)

[filozofia a historia filozofii; periodyzacja historii filozofii - staro-
ytno , redniowiecze, nowo ytno , filozofia XIX i XX wieku, ogólna
charakterystyka wyró nionych okresów]

- FILOZOFIA - PODZIAŁ NA ZAGADNIENIA I DZIAŁY (2 GODZ.)

[podział filozofii ze wzgl du na problematyk na ontologi , episte-
mologi , etyk oraz charakterystyka wyró nionych obszarów]

- FILOZOFIA - DEFINICJE ORAZ METODY (2 GODZ.)

[definicje filozofii wybranych filozofów oraz metody filozoficznej pracy wybranych nurtów i szkół filozoficznych]

- SPRAWDZIAN WIADOMO CI I UMIEJ TNO CI (1 GODZ.)

- DYSKUSJA (1 GODZ.)

[temat: „Czym jest m dro ?”]

ZAMIERZONE OSI GNI CIA UCZNIA:

ucze rozumie specyfik my lenia filozoficznego;

ucze rozumie specyfik historii filozofii;

ucze potrafi scharakteryzowa poszczególne okresy historyczno-filozoficzne ze wzgl du na: ramy czasowe, dominuj c problematyk filozoficzn , najwa niejszych przedstawicieli;

ucze potrafi scharakteryzowa poszczególne działy filozofii ze wzgl du na problematyk i podstawowe poj cia oraz główne stanowiska;

ucze zna wybrane definicje oraz metody filozofii;

ucze potrafi przyporz dkowa dane pytanie, problem filozoficzny do odpowiedniego działu filozofii;

ucze potrafi sformułowa pytanie oraz tez filozoficzn ;

ucze u wiadamia sobie doniosło i szlachetno postawy filozofuj cego jako realizacj pewnej postaci godno ci ludzkiej.

FILOZOFIA A RELIGIA

- POCZ TKI FILOZOFII A WIERZENIA RELIGIJNE (2 GODZ.)

[kosmogonia i teogonia mitów greckich a koncepcje kosmologiczne pierwszych filozofów, misteria orfickie a filozoficzna koncepcja metempsychozy]

- FILOZOFIA A TEOLOGIA (2 GODZ.)

[filozofia grecka a religia objawiona - narodziny filozofii chrze cija skiej; „filozofia jako słu ebnica teologii” - redniowieczna scholastyka: problem stosunku człowieka do Boga oraz dowody na istnieniu Boga]

- FILOZOFIA RELIGII (2 GODZ.)

[próby filozoficznego określenia religii - Z. Freud, C. G. Jung, marksizm, M. Eliade]

- SPRAWDZIAN WIADOMO CI I UMIEJ TNO CI (1 GODZ.)
- DYSKUSJA (1 GODZ.)

[temat: „Czym jest i jak się manifestuje desakralizacja?”]

ZAMIERZONE OSIĄGNIĘCIA UCZNIĄ:

ucze potrafi opisać oraz porównać ze sobą kosmogonię i teogonię mitów greckich oraz koncepcje kosmologiczne pierwszych filozofów;

ucze potrafi scharakteryzować koncepcję metempsychozy, wyjaśnić jej religijny genezę oraz wskazać wśród starożytnych filozofów tych, którzy ją opracowywali;

ucze potrafi opisać zmiany, jakie dokonały się w filozofii pod wpływem zderzenia z religią objawioną;

ucze potrafi wskazać różnice między filozofią chrześcijańską /teologią a filozofią religii;

ucze potrafi przyporządkować dane też do odpowiedniej dziedziny rozwoju (fil. chrześcijań., teologii, fil. religii)

ucze potrafi przytoczyć filozoficzne określenia religii: Z. Freuda, C. G. Junga, marksizmu, M. Eliadego;

ucze jest bardziej wiadomy charakteru własnej oraz cudzych postaw religijnych.

FILOZOFIA A NAUKI PRZYRODNICZE

- POZNANIE JAKO PRZEDMIOT FILOZOFII (4 GODZ.)

[teoria poznania: problem różel i prawomocności poznania, problem moliwego przedmiotu poznania; klasyczne i nieklasyczne definicje prawdy]

- NAUKA JAKO PRZEDMIOT FILOZOFII (2 GODZ.)

[nauka jako specyficzna postać poznania, klasyfikacja nauk; założenia metodologiczne nauk empirycznych]

- FILOZOFICZNY WYMIAR TEORII NAUKOWYCH (2 GODZ.)

[kosmologia newtonowska a kosmologia relatywistyczna]

- **SPRAWDZIAN WIADOMO CI I UMIEJ TNO CI (1 GODZ.)**

- **DYSKUSJA (1 GODZ.)**

[temat: „Czy s takie pytania, na które nie spodziewamy si otrzy-
ma odpowiedzi od nauki?“]

ZAMIERZONE OSI GNI CIA UCZANIA:

ucze zna klasyczne koncepcje filozoficzne dotycz ce
epistemologicznych zagadnie przedmiotu, ródeł i prawomocno ci
poznania;

ucze zna klasyczne i nieklasyczne definicje prawdy;

ucze potrafi okre la prawdziwo zjawisk w odniesie-
niu do poznanych koncepcji prawdy;

ucze potrafi wskaza charakterystyczne cechy poznania
naukowego;

ucze potrafi rozpozna (odró ni) uzasadnienie naukowe
i argumentacj filozoficzn ;

ucze potrafi zrekonstruowa podział nauk;

ucze zna problematyk metodologii nauk empirycznych
oraz jej klasyczne wykładnie;

ucze potrafi wskaza filozoficzny wymiar kosmologii
newtonowskiej oraz kosmologii relatywistycznej;

ucze poddaje krytycznej analizie autorytatywno tez
naukowych oraz bardziej wiadomie z nich korzysta przy formuło-
waniu własnego wiatopogl du.

FILOZOFIA W KULTURZE

- **FILOZOFIA A NAUKI HUMANISTYCZNE (1 GODZ.)**

[przełom antypozytywistyczny w filozofii i wyodr bnienie nauk
humanistycznych; hermeneutyka jako metodologia humanistyki]

- **FILOZOFIA A SZTUKA (2 GODZ.)**

[estetyka: przedmiot i metody estetyki; poj cie pi kna; poj cie sztu-
ki]

- **FILOZOFIA A LITERATURA (2 GODZ.)**

[filozoficzny aspekt bada literackich; filozoficzny aspekt faktów li-
terackich - literatura jako medium warto ci]

- **SPRAWDZIAN WIADOMO CI I UMIEJ TNO CI (1 GODZ.)**

- **DYSKUSJA (1 GODZ.)**

[temat: „Czy sztuka czemu służy?”]

ZAMIERZONE OSI GNIA CIA UCZNI A:

ucze potrafi scharakteryzowa przełom antypozytywistyczny w filozofii i przytoczy zasadnicze tezy hermeneutyki;

ucze potrafi scharakteryzowa nauki humanistyczne oraz porówna je z naukami empirycznymi;

ucze zna ró ne rozumienia estetyki (w tym jej przedmiotu i metod) jako dziedziny filozofii;

ucze zna histori poj cia pi kna oraz sztuki;

ucze potrafi wskaza filozoficzny wymiar wybranych koncepcji teoretycznoliterackich;

ucze potrafi rozpozna zawarto filozoficzn dowolnego faktu literackiego;

ucze dostrzega w (szeroko poj tej) humanistyce dziedzin wiedzy o człowieku i bardziej wiadomie z niej korzysta przy próbach zrozumienia siebie i innych.

Procedury osi gania celów kształcenia:

- **METODY PRACY:**

WYKŁAD - wzbogacony o elementy aktywizuj ce ucznia, b dzie stanowił podstawow form pracy na zaj ciach.

DYSKUSJA - element konieczny w toku realizacji programu, by wyposa y ucznia w solidny warsztat argumentacji filozoficznej; korzystanie z ró nych modeli dyskusji pozwoli m.in. rozwin umiej tno ci pracy w grupie.

- **RODKI DYDAKTYCZNE:**

Uczniowie b d zobligowani do prowadzenia zeszytów przedmiotowych, pomiar dydaktyczny b dzie dotyczył przede wszystkim wiadomo ci przekazywanych przez nauczyciela w trakcie zaj ; dodatkowe materiały b d wykorzystywane na zaj ciach-dyskusji.

EWALUACJA

W każdym wyrobnym dziale wydzieliłam jedną godzinę, którą zamierzam przeznaczyć na sprawdzian wiadomości i umiejętności zdobytych przez uczniów w toku realizacji danego działu. Ponadto ocenie będzie podlegało przygotowanie się do zajęć -dyskusji, aktywność na zajęciach, umiejętność pracy w grupie, systematyczne prowadzenie notatek oraz odrabianie pisemnych zadań domowych.